

оптимізація асортименту з урахуванням стратегічних ринкових цілей підприємства» [3].

Список використаної літератури:

1. Кузьминчук Н.В. Формування асортиментної політики виробничого підприємства / Н.В. Кузьминчук, Т.М. Куценко, І.Ю. Тарасенко // Вісник НТУ «ХП». 2014. № 66 (1108).-с. 76-83.

2. Виноградова С.Н. Організація комерційної діяльності / С.Н. Виноградова, С. П. Гурська, О. В. Пігунова та ін. за заг. ред. С. Н. Виноградової.[Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://ebib.pp.ua/assortimentnaya-politika221-formirovanie-9946.html>

3. Кардаш В.Я. Товарна інноваційна політика: підручник. / В.Я. Кардаш, І.А. Павленко, О.К Шафалюк. - Київ: КНЕУ, 2002. - 266 с.

Черничко Тетяна Володимирівна,

д.е.н., професор,
завідувач кафедри фінансів,
Мукачівського державного університету

Черничко Станіслав Федорович,

к. е.н., доцент кафедри товарознавства та
комерційної діяльності

Ужгородського торгово-економічного інституту КНТЕУ

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ЩОДО РЕГУЛЮВАННЯ ІНФЛЯЦІЇ: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

Зв'язок між стабільним рівнем цін в економіці та динамкою економічного зростання є досить полемічним. Окремі економісти вважають, що зменшення темпів інфляції є основним фактором пожвавлення економічної динаміки [1, с. 52], інші наголошують на тому, що «...існують механізми, використання яких

робить можливим економічне зростання як в умовах низької, так і в умовах порівняно високої і навіть досить високої інфляції» [2, с. 210]. Останнім часом висувуються припущення, що в окремих випадках є доцільним підвищення динаміки інфляційних процесів, якщо наслідком подібних тенденцій буде економічне зростання [3].

Країни Центральної та Східної Європи починали процес економічного реформування на початку 90-х років. Послаблення державного контролю та відмова від монопольного становища проходили на фоні затвердження основ ринкової економіки: ліквідації директивного планування економічного розвитку, лібералізації цін на більшість товарів та послуг, приватизації. Незважаючи на те, що кінцева мета у всіх країн була однаковою, шляхи досягнення цієї мети для різних країн були різними.

В процесі лібералізації склалася досить невпорядкована структура цін, що негативно впливає на промисловість та сільське господарство, а також на рівень життя населення.

Польща найактивніше почала ринкові перетворення. Економічній ситуації в країні властиві були такі ж характерні риси, як і економікам інших країн Центральної та Східної Європи, тобто нерозвинені фінансові ринки, брак інституціональної незалежності центрального банку, монетаризація основної частини дефіциту бюджету тощо. Все це проходило на фоні гіперінфляції (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка індексу споживчих цін в країнах Центральної та Східної Європи, 1993-1997 рр., 2016 р., % до попереднього року

Країна	1993 р.	1994 р.	1995 р.	1996 р.	1997 р.	2016 р.
Болгарія	72,9	93,9	62,1	123,0	1084	0,4
Угорщина	22,5	18,8	28,2	23,6	18,4	2,4
Польща	35,3	32,2	27,8	19,9	14,9	1,4
Словенія	32,3	19,8	12,6	9,9	8,4	1,5
Чехія	20,8	10,0	9,1	8,8	8,5	2,3
Хорватія	1517,5	97,6	2,0	3,5	3,6	0,9

Джерело: Інформація Євростат [7]

На початку 1990-х років органи монетарної влади мали дуже обмежений набір ринкових інструментів для досягнення цілей стабілізаційної програми. Головним інструментом монетарного механізму антиінфляційного регулювання, що мав центральний банк на початку 1990-х років, було впровадження облікової ставки рефінансування, встановлення верхнього кредитного обмеження для банків, а також активне використання вимог щодо обов'язкового резервування для того, щоб контролювати ліквідність банків, тобто домінуючими в цей період є прямі адміністративні інструменти регулювання. Все це стримувало розвиток кредитування економіки, а отже і не стимулювало економічний розвиток країни.

Найбільш дієвим інструментом стала зміна кредитних ставок рефінансування. Застосування даного інструменту спричинило найбільший вплив на зміну темпу інфляції.

Період стабілізації економіки Польщі (1993-1998 рр.) характеризується зростанням ролі ринкових економічних інструментів антиінфляційного регулювання. Найбільш вагомим фактором, що визначав характер регулювання темпів інфляції, було зростаюче використання операцій з цінними паперами на відкритому ринку. На першому етапі операції на відкритому ринку проводилися для контролю кількісних цілей, але після 1994 р. їхня роль у формуванні ставки відсотку на грошовому ринку зросла.

У 1996 р. мають місце важливі зміни монетарної політики у Польщі. Після кількох років суттєвого економічного зростання, економіка почала проявляти багато симптомів перегріву. Швидке зростання внутрішнього попиту викликало різке збільшення чистого кредиту в економіці. НБП відреагував збільшенням резервних вимог у лютому 1997 р. (перший такий хід з 1990 р.) та відсоткових ставок у серпні 1997 р. (на 2 процентних пункти).

Зіткнувшись із низькою ефективністю стандартних інструментів, НБП пішов на виважений крок і, у серпні 1997 р., монетарна політика відійшла до компетенції нового органу центрального банку, тобто, Ради монетарної політики (РМП). У жовтні 1998 р. РМП видала «Середньострокову Стратегію Монетарної

Політики», яка формально ввела пряме таргетування інфляції як офіційну антиінфляційну стратегію у Польщі.

Ввівши стратегію прямого таргетування інфляції НБП зобов'язався покращити прозорість процесу прийняття рішень та узгоджувати свої погляди з поточною та майбутньою інфляцією. Група показників базової інфляції, які використовується НБП, змінювалась декілька разів з 1998 року та зараз включає: базову інфляцію, що не включає продукти харчування та електроенергію (так звана «чиста інфляція»); базову інфляцію, що не включає товари та послуги, які адміністративно контролюються; 15% зрізану середню (обчислену як зважена середня розподілу індивідуальних темпів інфляції, з яких виключені 15% найвищих та 15% найнижчих значень); базову інфляцію, що не включає найбільш нестійкі елементи (нестійкість визначається через дисперсію); базову інфляцію, що не включає найбільш нестійкі елементи та паливо (нестійкість визначається через дисперсію).

Рада визначила 3 найважливіші для грошового ринку ставки, що мають бути встановлені щомісячно: ломбардна ставка, облікова ставка та ставка рефінансування (ставка короткострокових операцій на відкритому ринку).

Загальний досвід таргетування інфляції в Польщі протягом 2010-2016 рр. можна вважати вдалим (табл. 2).

Таблиця 2

Динаміка індексу споживчих цін в країнах Центральної та Східної Європи, 1993-1997 рр., 2016 р., % до попереднього року

Країна	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Болгарія	4,450	2,039	2,763	-0,851	-1,951	-0,896	-0,502
Угорщина	4,673	4,082	4,883	0,392	-0,862	0,862	1,834
Польща	3,100	4,600	2,400	0,700	-1,000	-0,500	0,800
Словенія	1,857	2,002	2,676	0,674	0,140	-0,449	0,511
Чехія	2,298	2,353	2,403	1,429	0,101	0,000	2,010
Хорватія	1,850	2,137	4,603	0,300	-0,499	-0,601	0,202

Джерело: Інформація Євростат [7]

Таким чином кінцева мета антиінфляційного регулювання у Польщі, а саме стабільна інфляція, була нарешті досягнута після багаторічних зусиль.

Подібний до польського варіанту процес розвитку ринкових важелів грошово-кредитного механізму антиінфляційного регулювання спостерігався і в інших країнах Центральної та Східної Європи. Угорщина та Чехія запровадили режим інфляційного таргетування приблизно в один період: Чехія у 1998 році, Угорщина у 2001 році.

Для Чехії характерним є поєднання жорстких заходів грошово-кредитного регулювання з лібералізацією цін. Основою стабілізаційного процесу в умовах відносного низького рівня інфляції, врівноваженого бюджету, незначних обсягів державного боргу та наявності необхідних валютних резервів стало встановлення фіксованого валютного курсу та застосування адміністративних методів грошово-кредитного регулювання (лімітування кредитування для комерційних банків, лімітування відсоткових ставок за кредитами та депозитами). Для країни характерним є прив'язка заходів фінансової стабілізації зі змінами в грошовій та кредитних сферах.

Національний банк Чехії визначає та фіксує показник інфляції на рівні 3%. Тактика антиінфляційних заходів визначається національним регулятором на основі прогнозних оцінок інфляційних процесів. Основний інструмент, який застосовується з метою регулювання динаміки інфляції – зміна відсоткових ставок (з врахуванням припущення, що найбільший вплив на інфляцію цей показник спричиняє лише через 12-18 місяців) [8].

Регуляторна антиінфляційна діяльність Національного банку Угорщини, також побудована на моделі квартальних прогнозів. Інформація про прогнозні значення публікується в «Квартальній доповіді з інфляції». У випадку відмінностей значень від інфляційного таргету, центральний банк Угорщини послаблює чи робить більш жорсткими монетарні умови переважно через зміну базових відсоткових ставок [8].

Список використаної літератури:

1. Илларионов, А. Закономерности мировой инфляции / А. Илларионов // Вопросы экономики. – 1997. – №2. – С. 30-57.

2. Геєць, В. М. Нестабільність та економічне зростання / В. М. Геєць. – Х.: «Форт», 2000. – 344 с.
3. Кораблін, С. Інфляційні орієнтири / С. Кораблін // Дзеркало тижня. – №10 (589), 18-24 березня, 2006.
4. Гальчинський, А. Україна: поступ у майбутнє / А. Гальчинський. – К., 1999.
5. Кораблін, С. О. Сукупна пропозиція і оптимальна інфляція / С.О. Кораблін // Економіка і прогнозування. – 2005. – № 1. – С. 9-32.
6. Павлишенко, М. Монетарна теорія грошей: кому і навіщо вона потрібна / М. Павлишенко // Вісник Львів. ун-ту. Серія «Економічна». – 2008. – Вип. 40. – С. 19-25.
7. Показники інфляції в країнах Євросоюзу та зони євро / Євростат [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ec.europa.eu/eurostat/publications/statistical-books>.
8. Особливості застосування монетарної стратегії таргетування інфляції в країнах ЦСЄ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dspace.uabs.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/8982/1/T9_39.pdf.

Черничко Тетяна Володимирівна,
д.е.н., професор,
завідувач кафедри фінансів,
Мукачівського державного університету

ЕФЕКТИВНІСТЬ АНТИІНФЛЯЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ ТА КОЛИШНІХ РЕСПУБЛІКАХ РАДЯНСЬКОГО СОЮЗУ

Країни колишнього Радянського Союзу найбільш глибоко відчували наслідки інфляційного варіанту економічного розвитку. У колишньому СРСР державна політика була визначально інфляційною, причому за найбільш складним варіантом – у вигляді «прихованої» інфляції.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>